

DEBRECZENI SZEMLE

POLITIKAI, IRODALMI, SZINHÁZI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 12 korona.
Fél évre 6 „
Negyed évre 3 „
Vidéki előfizetők bérletköltsége egész évre 2 K.

Felölös szerkesztő és lapfőigazgató:

SZATHMÁRY ZOLTÁN.

Kézírások, levelek, előfizetési pénzek Vigkedvő
Mihály-utca 15. sz. alá küldendők.

**HIRDETÉSEKET ÁTVESZ A VÁROSI NYOMDA
MŰVEZETŐI HIVATALA.**

A farsang filozófiája.

A farsang nem csupán az évnek egy periódusa, nem pusztán a vigasságnak egy hosszabb és fokozottabb alkalmassága, nem merő bohóság, hanem a komolyabb, bár derűs elmélkedésnek is lehet objektuma. Komoly téma például a farsang közgazdasági nézőpontból, mert a fokozott pénzforgalom kétségtelenül jelentős közgazdasági momentum, csak hogy, sajnos — nem derűs. Mivel hogy ez a fokozott pénzforgalom a farsangoló emberiség számára rendesen a számoszlopok jobboldalán jelentkezik feltűnően, ott, ahol a kiadások sajnálatos rovata emeli égnek ormaik.

De komoly is, derűs is a farsang témának akkor, ha a lélekvizsgálódás műszereit alkalmazzuk rá, ha keressük azokat a rugókat, amelyek az embert arra készítik, hogy bizonyos időre félretegye a komolyságát és a józan hidegségét, engedje pezsegni a vérét úgy, ahogy pezsegni akar s a munka álmos hálósípkája, vagy a komoly ünnepesség cilinderkalapja helyett csörgősípkát nyomjon a fejére.

Magunknak és fajunknak föntartására hatalmas ösztönt oltott belénk a teremtető. Ennek az ösztönnek kifelé való folytonos megnyilvánulása a létért való küzdelem. Hogy élhessünk, hogy magunkat és gyermekeinket föntarthassuk, szakadatlanul munkálkodnunk kell, folytonosan működtetni magunkban az ösztönt, amely kifelé cselekvés, de befelé a cselekvés kényszere alakjában nyilatkozik meg.

S ahol a külső körülmények olyanok, hogy a lét közvetlen föntartása nem követeli meg a megélhetésre szükséges körülmények mindennapos megszerzését, ahol a magunk cselekvő energiáját pótolja a nagy vagy közepes vagyon nyugvó energiája: létösztönünk ott sem szűnik meg, csak más, átfinomultabb alakban jelentkezik. Ez magyarázza meg, hogy nagy anyagi jólétnek örvendő nemzetek kebelében fölvirágozik a művészet, meg az életnek az az esztétikája, amely — ha szertelenségbe csap — sokszor a szélsőség révén veszedelemre, elpusztulásra, romlásra vezet.

Nem volt elpuhultabb kor a Mediciekénél s mégis akkor virágzott a renaissance, nem volt szebb, virágosabb, esztétikusabb haldoklás, mint a római birodalom elhanyatlása.

Az ösztönnek ez az átalakulása sok mást is megmagyaráz. Ez a kulesa annak, hogy a dúsgazdag főúr a helyett, hogy nyugalmasan élvezné javait, belerohan a politikai, vagy közéleti küzdelmek viharába: nála a létösztön becsúszkálva alakul át. Ez az oka, hogy a bankár, ha meggazdagodott sem vonul pihenni, hanem spekulál tovább: nála a létösztön másik rutabb, szélsőségre, zsugoriságra, kapzsiságra fejlődött át.

Minden cselekedetünknek, minden tettünknek

a rugója ez a hatalmas létösztön. Ám van-e rugó, amely a folytonos egyoldalú használat folytán el ne veszítené a rugalmasságát, hasznavehetetlenné ne válnék? És viszont: van-e bölesebb gazda, mint a saját természetünk, amely a lehetőség nagyobb ökonomiával vezeti testünk háztartását? Ez a böles gazda azt is tudja, hogy egy rugóra nem lehet pusztán ráalapítani egy olyan komplikált szerkezetet, aminő az emberi organizmus.

S azért adott a létösztön mellé lelkünknek még egy rugót: a játékösztönt.

Hogy amikor az első rugó kezd elernyedni, kifáradni, megragadja lelkünk fogantyuját, érzéseinket s áthelyezze szervezetünk súlyát a másik rugóra.

A természet váltogazdaságában, ha testünk nem akarja kárát vallani, folyton váltakoznia kell a munkának a szórakozással. Ez a magyarázata a sokféle társasjáték, kártya, billiárd, dominó, sakk kitalálásának, a sport százféle nemének, bálnak, hangversenynek és színháznak, amely utóbbiak mintegy átmenetül szolgálnak a játék és okulás — tehát munka — határainál.

És ez a magyarázata a farsangnak is. Az egész évi munka és cselekvés nemcsak napi megszakításokat kíván, hanem nagyobb respiriumot is. Még pedig olyankor, amikor ez legkevésbé megy a munka rovására. Ebben a tényben pedig rejlik annak a magyarázata, hogy miért van a farsang télen.

Fölületes gondolkodás megütközhetnék azon, hogy az emberiség a télben, hidegben, ködben, sőtétben keresi a mulatság és derű idejét, ami a természet ujjmutatása szerint talán tavasszal volna a helyén. Furfangos agy az ellentét magyarázatát vehetné itt közbe: éppen azért kell télre a lélek derüje, hogy ellensúlyozza a természet, a környezet szomorúságát.

De egyik okoskodás sem helyes, itt is csak a létösztön vizsgálása vezet a helyes nyomra.

Az ősidőkben — amelyeknek homályában visszavész a farsang eredete — az emberiség csaknem kizárólag földműveléssel és baromtenyésztéssel foglalkozott. Későbbi kor szülötte az ipar és kereskedelem, még későbbi a lateiner-világ, de mind e mellett a föld, az emberiség még ma is tartja és vallja az agrár-gondolatot, azt a kétségtelen és nem vitatható igazságot, hogy az első és fő éltetőnk a föld.

A föld pedig ősszel azt mondja: *csill!* Elhallgattatja az embert, maga kényszeríti el a munkától a pihenésre és a szórakozásra.

Maga utalja rá, hogy a foglalkozás zaja helyett a vigasság lármájával töltse el a világ halotti csendjét. Maga jelöli ki a farsang idejét a rideg, tétlenséget parancsoló telet.

Ime, nem komolyság nélkül való és mégis derűs a farsangról való elmélkedés! Komoly, mert lelkünk rugóit láttatja s derűs, mert megnyugtató

bennünket, hogy világ, természet s a magunk teste is úgy van berendezve, ahogy legjobb, legbölesebb és önmagát legjobban szabályozó.

Azért vigadjunk a farsangon és örvendezzünk, mert ez az az idő, amikor a természet jogán viseljük a csörgősapkát mindnyájan.

Bánk bán.

— A színházi szonettekől. —

A „Debreczeni Szemle” számára írta: Juhász Gyula.

*A tündöklő színen komor varázsszal
Ragyog, villámlik a tragédia,
Mely zord költője végzetére rávall,
S hallgatja mind a vig ma száz fia.*

*Ledér vállak hava csillogva reszkel,
Kacér tekintet égve, gyújtva száll,
Szövődnek flörtök, pletykák és szerelmek,
Az élet ünnep s játék a halál.*

*A bibor kárpiton túl messze, messze,
Távol táj havas hantjai alatt
Pihen a költő s érzi a havat.*

*Mely egyhangún leng és nő felette,
Mint egykor sorsa éjjelén a gyász
S nem érzi, hogy már volt föltámadás.*

Az ideál.

A Debreczeni Szemle számára írta: Szász Zoltán.

— Akkor hát sohse megyek férjhez...

A leány ezeket a dacos szavakat borongó fényű szemmel és keserű arckifejezéssel mondta. Nem is nézett a férfi szemébe, aki mosolyogva állt az oldalán, hanem kitekintett az első őszi vihartól megtépázott, sötétzöld tengerre. Szomorú volt a kép, melyet a végtelen víz nyújtott s a művelt, lélekfinomító olvasmányokat faló leánynak eszébe jutott egy mondás: a tájkép egy lelki állapot. Igen, ez a ködös láthatáru, napfénytelen, nyögő, komor színű hullámokban a parthoz csapkodó tenger nagyon hasonlított az ő lelki állapotához.

— Nem szeretem az olyan dacot, ami csak önámítás, ami csak kitérés a komoly felelet, a komoly elhatározás elől. Maga most bizonyos önérzetes nemtörődomséggel kijelenti, hogy akkor, azaz ha nem talál magának minden szempontból tetsző férjet, nem megy férjhez s azt hiszi, hogy én csodálni fogom ezt a kijelentését. Pedig dehony teszem ezt: csak mosolygok a dőre leány-gőgön, s újból azt tanácsolom, amivel kezdtem a beszélgetésem: engedjen a negyvennyolcból s menjen férjhez valami becsületes, gazdag vagy jó módú átlagemberhez s ne várja azt az eszményi übermenschet, akit képzelete ideálul összerakott.

A leány kissé bosszusan felelt:

— De hát honnan tudja maga, miről ábrándozom én, honnan tudja, hogy én olyan sokat követelek attól a férfitől, akihez férjhez mennék?

— Honnan? A maga egyéniségéből vezettem le ezt. Mikor először láttam, mikor júliusban először felúnt a strandon s elegáns karsu alakja, bronzvörös haja s hunyorgó, hosszú szempillái először vegyültek belé ennek a világfürdőnek embertömegébe, rögtön

sejtettem, miért jött maga ide. Miután pedig néhány-szor már beszéltem magával s megismertem azt a belső szellemi eleganciát, azt a lelki legutolsó-divatszertiséget, ami a maga belsejét és külsejét oly összehangzatossá tette, akkor már teljesen tisztában voltam magával. S bevallom, nagy érdeklődéssel kísérttem figyelemmel férjkereső működését az egész szezon alatt. Magát látva, mindig az jutott eszembe: itt a tengerparton valaha kalózkok laktak, bátor, merész, kapzsi tengerészek, akik folyton kémlelték a láthatárt s ha valami hajó közeledett, bárkáikra kaptak s ha csak lehetett, zsákmányul ejtették a hajót. Maga is, mint egy parti szírtfokon álló kalóz, úgy kémlelte a láthatárt egy férj után. De persze, nem holmi jelentéktelen, szürke nyárspolgárra, hanem valami mesebeli hercegre volt éhes. Legjobban szerette volna, ha valami tündéri berendezésű yachton jött volna, s partra szállva, rögtön az automobiljába perdült volna. S amellet remélte, hogy valami fényes név birtokosa lesz ez az új Lohengrin, s amellet egyénileg a testi szépség, szellemi kifinomultság s érzelmi nemesség remeke. Enyszóval: milliomos, szépség és lángész. Was gut und theuer. S valóban, itt, ebben a nemzetközi sokaságban, találkozhatót néhány férfival, akivel érdemes volt kikezdeni. Volt itt yachtos, automobilos, volt itt lángész és világszépség. Legfeljebb talán a lelki nemesség hősei voltak gyéren. De hisz talán ez a feltétel az, amit leginkább elengedett volna.

A leány dühösen félbeszakította:

— Maga tulságos élesen gúnyolódik. Ugy tüntet föl engem, mint egy közönséges férjvadászt, azaz egy leányt, aki állítólagos szépségét s némi hozományát minél jobban eladni akarja.

— Ugy tüntetem fel? Maga tényleg az. De hisz ez nem olyan rettentő dolog. A legtöbb szép, előkelő, s pláne kissé vagyonos leány ilyen.

b— A legtöbb igen, de én nem. Én tényleg keresek férjet s tényleg nem találok, de nem mivel valami Rothschildba ojtott Goethét szeretnék megkaparintani, hanem egyszerűen mivel nem találok nekem megfelelő, az én érzelmi, szellemi, lelki, igen, lelki eszményemnek megfelelőt. Maga ezt kétségbe vonhatja, de azért így van. Ha én nem megyek férjhez, ez az idealizmus vesztett csatája lesz s magától, aki folyton a nemesebb, magasabbrendű célok emberének adja ki magát, elvárhatnám, hogy ezen ne nevéssen, hanem legalább is némasággal tisztelje a bánatomat.

A megvetés, mely az egész beszéd alatt a férfi szájszöglete alatt bujkált, most már tényleg megszűnt s egy szálnalmat és oktató célzatot egyaránt sejtető arckifejezésnek adott helyet.

— Idealizmus? Jó, nem bánom, elfogadom ezt, de rögtön azt is kérdelem, mit gondol: a féktelen, az életet megrontó idealizmus helyes-e? Dehogy, édes, az igazi bölcsesség azt mondja: légy mindenben mértékletes, még az idealizmusban is.

— Egyszer: menjek valakihez, akit nem szeretek. Mert másféle mérséklését az idealizmusnak az én esetemben legalább nem tudom elképzelni.

— Édesem, én is, ha csak általánosságban van szó a dologról, azt mondom, hogy a leány csak ahhoz menjen férjhez, akit szeret, ellenben ha egy bizonyos leánnyal vagyok szemben, akkor mindig számbaveszem a sajátos körülményeket s ezek szerint itélek. Magánál például egy igen fontos sajátos körülmény az, hogy maga huszonhat-huszonhétéves, tehát nem igen várhat már sokáig. S különben is, ismétlem, az idealizmusba nem szabad belebolondulni, mivel az embernek nem az a célja, hogy minél ideálisabb,

hanem hogy minél boldogabb életet éljen. Magának persze most még jól esik az idealizmus, magát még boldoggá teszi ez a várakozó, gögös leányi póz, mely visszautasít minden megalkuvást, minden igénylésszállítást, idővel azonban ennek az ugynevezett idealizmusnak az eredménye, a véneányság keserű kenyere, igen kellemetlen lesz. A maga idealizmusa nem is egyéb, mint nagyzási hóbort.

— Kérem, ez már mégis kegyetlenség! — szólt a leány s hosszú szempillái idegesen reszkettek.

— Bocsánat, kénytelen vagyok mégis fentartani azt, amit mondtam. Az ilyen magafajta leányok amaz idealizmusa, mely csak azt hajlandó férjül elfogadni, aki a világ legelső embere, nem idealizmus, hanem nagyzási hóbort.

— Meglehet, hogy nagyzási hóbort, de én nem gondolkozhatom másképp. Én nem tudok egy buta, vagy esetlen, vagy durva emberhez férjhez menni. Igen, bevallom, hony nekem csak egy elite-ember, egy kiváló, a többiek közül feltűnően kiemelkedő ember kell.

— De miféle jogon, miféle alapon ilyen követelő? Az olyan nem dolgozó, férjhez menni igyekvő nő számára áll még a régi elv: hogy a nő sorsa a férfi, azaz a férj. Nos, ha maga a férjétől megköveteli, hogy minden tökéletességek gyűjteménye legyen, ez olyan, mintha én, a férfi, akinek a sorsa nem egy emberi egyénben, hanem a környezetében, a társadalmi viszonyban, szociális helyzetében, karrierjében jelentkezik, nem fogadnék el más munkát, mint a legelőkelőbb tudományos vagy politikai működést, más állást, mint egy miniszterét, más társadalmi környezetet, mint a legmagasabb köröket. Ha én azt mondanám, hogy csak miniszteri állást foglalkozok el, csak grófokkal akarok érintkezni s harmincezer forintnál kevesebből nem tudok megélni, erre mindenki azt mondaná: nagyzási hóbort. A maga álláspontja pedig ugyanez a nagyravágás, női viszonyokra átfordítva s épp ezért én azt mondom magának: ez a maga idealizmusa, mely leendő férjétől azt várja, hogy az összes anyagi és szellemi finomságokat képviselje és a lábai elé rakja, szintén nagyzási hóbort. Ha én megelégszem egy szürkébb élettel, ha én beletörődöm abba hogy nem vagyok miniszterelnök, törődjek maga is abba bele, hogy nem Anatole France vagy Laroche-foucauld herceg, hanem Glanzberg ur vegye feleségül.

— És a szerelem? — szólt hirtelen a nő. — Azt csak elismeri, hogy mégse ugyanaz egy férfi karrier vágya, mely egy miniszteri székről mereng, s egy leány ábrándja, mely egy kiváló férj által akar emelkedni valami magasabbrendű életszínvonalra...

— A szerelem? — A férfi ezt a szót egy nagyon összetett lelki állapotot kifejező, félig gunyos, félig keserű, fantomszerű arkifejezéssel mondta. Tudja, kérem, én a szerelemtől különben se tartok sokat, azaz azt hiszem, hogy az emberek túlozzák a jelentőségét s nem uralkodnak eléggé rajta. Nagyon kevésre becsülöm azonban azt a szerelmet, mely itt, ezen a világfürdön, ezen a pénzzel trágyázott, mesterséges diszmocsárban kihajlt. Nem, ez igazán nem az igazi szerelem, amely itt keres akár törvényes, akár törvénytelen kielégítést. Magát se bántja tehát nagyon a költők által agyonénekelt és agyonfinomított érzés, hanem a karriércsinálás vágya. Mivel pedig mihelyt karrierről, azaz egy prózai, anyagi dologról van szó, rögtön megalkuvásról is lehet beszélni, ajánlom: menjen férjhez Glanzberghez, mivel a Rotschild-csoport valamelyik tagja, vagy az uralkodócsalád sarja ugyse veszi feleségül.

Este volt már. A leány dühös elpirulását a homályban nem látta a férfi. Nevetve tette tehát, mintegy végakkordul hozzá:

— Higgye el, boldogabb is lesz. Az ilyen vélegénynek unalmas emberek legalkalmasabbak arra, hogy férjek legyenek.

Torztükörben.

Foghuzás — zeneszó mellett.

Laborde párisi fogorvos új módszerrel végzi a műtéteket. Mig a fogát húzza a paciensek gramafonnal mulattatja azokat... Azt állítja a jeles orvos, hogy zenekari hangverseny mellett a legveszedelmesebb műtét is könnyen volna végezhető.

(Laborde műterme. A karzaton Magyary Imre zenekara működik.) Mikor a pasas megjelenik, a „Madarászból“ húzza Adj Isten, valahányan vagytok.

Pasas: Jobb volna, ha azt muzsikálnád: Jaj, de fáj!... jaj, de fáj!... Jó napot kedves Laborde mester. Irtóztatóan nyilallik a metsző fogam...

(Zenekar rázendíti: Minek is van metsző fog a világon...)

Laborde: Óh, kérem, azon segítünk. Üljön le. Nyissa ki a száját!

(Zenekar megharsan: kinyitni nem merem, elfog a félelem...)

Laborde: (int a zenekarnak, foghuzót vesz, ráilleszti a gyilkos metszőfogra.)

(Zenekar: Huzzad csak, huzzad csak keservesen... Trárará bumm...)

Pasas: Fáj, a szentyit! (köpköd, Laborde mester diadalmasan mutatja a kirántott fogat.)

(Zenekar: Ej, haj, kutya baj...)

Pasas: (ordít) Laborde mester, ön marha, a jó fogamat húzta ki! (bög) brnhhn! brühühü... (kalap nélkül elrohan).

Zenekar: (mélabusan) Majd meggyógyít a koporsó deszkája...

Laborde: Na, ezt jól megcsináltuk.

(Mosogatja a foghuzót, — az ajtó nyílik, fiatal bakfis lebben be.)

Bakfis: Jó napot! (Zenekar: Csak egy kis lány)

Laborde: Jó napot, kedves kicsike; a foga fáj?

Bakfis: Óh, nagyon. Kihuzatnám, de előbb altasson el kéjgázzal...

Laborde: Kéjgáz? (megvetően) kéjgázt már csak a csizmadiák használnak — előnevül. Van nekem erre csálthatatlan szerem! (Int a zenekarnak s az rázendíti: Szép a baka, még szebb a tüzer, de legszebb a huszár... — a kis bakfis sóhajtt, elábrándozik.)

(Zenekar a kellő pillanatban: Trárará bumm...)

Bakfis: Hih!

Laborde: (mosolyogva) Itt a fog! Elégedetten csóvál egy zápfogat.)

Bakfis: Jaj, de jó volt! — Alászolgálja! (El.)

Laborde: Mégis csak fényes ez az én metódusom. Az a Trárará bumm dié még sohse hagyott cserben. (Leül.) Ez a foghuzó már kopott. Nem tudom, jól pászol-e még a fogra, (ráilleszti egyik fogára...)

(Zenekar csupa szokásból: Trárará bumm...)

Laborde: Fújj! (kirántja a fogat... Fáj, váj!... a legideálisabb zápfogam... Fáj!... Imre, gyere ide s hajtsál képen...)

Csöndes drámák.

A „Debreczeni Szemle“ számára írta: Crisanthéane.

*Kérdezelt tőlem valamit, Kérdeztem tőle valamit,
Nem felelheltem ráki, Ő sem felelt meg nekem,
Csak rátekinték szomorún: Kitárta hívón karjait —
Azt hittem — tán megérti? Remélve, hogy megérttem?...*

*Most nézzük egymást messziről:
Soha egyik se kérdi...
...Szívünk a szemünk válaszát
Már úgy is tudja, érzi...*

Az éjszaka meséiből.

A Debreczeni Szemle számára írta: Miklós Jenő.

Hűvös éjjeli szél szállt el a falusi kerten, meg-
rázta a virágzásban pihenő orgonabokrokat és el-
kapta a szivarom füstjét. Fáztunk. Az öregasszony
asztalt bontott, őszintén tréfás szava mögött szere-
tettel kívánt jóéjt. Már oly hosszuvá lehet egy éjjel
is, megsimogatta a leánya kezét és lassan eltiptegette
a süppedő homokösvényen. Hallgattunk. Hallottuk
az éjszakát, a nagymama lépését fölöttünk a folyo-
sókön, lépcsőről-lépcsőre lép, megnyitja fölöttünk
az emeleti ablakot és kedveskedő szava átsóhajt a
lugas sűrű vadszőlő-levelein.

— Gyerekek, aludni menjete. Az urfi pihenjen,
ha korán akar az állomásra kihajtatni.

— Megyünk, megyünk, nagymama.

— Jó éjt, jó álmot!

— Jó éjt.

Anna az urára nézett, összébbhuzta vállán a
kendőt és tőlem kérdezte:

— Tehát igazán. El akar utazni?

— Sajnos, — igazán.

És még talán mondtam is valamit.

Összefolyt előttem a sok fehérvirágú orgona-
bokor. Lágy, nagypihés havazás takarta be a kertet,
a puha hó, a sok virág megfagyott a közelemben,
széles, szélén szaggatott, éles jégtáblák usztak a
szívemnek. Dermesztő hideg. A karomat nem tudtam
az asztal pereméig a szivaromért felemelni. Sajnos,
igazán el akarok utazni.

Mert gyáva és tisztességtudó gazember vagyok,
gyenge, nem merek itt maradni, nem tudok szólni,
féllek, hogy kinevetnek, sajnálom ezt a pojáca fiút,
akinek a vendége vagyok és akit Anna szeret. Aki a
jóbarátjának tart és amikor jöttem, összecsókol és
megint össze fog csókolni, amikor megyek. A kerten
pedig orgonák virágoznak és tegnap rálestem Annára,
amint fehér pongyolában kiállt az ablakába és ki-
nézett a csendes éjszakába. A feje körül nehéz arany-
hajának fénye ragyogott. De holnap reggel már el
fogok utazni.

Hány perc még az élet? Ameddig a cigaretta
tart. Ha ezalatt Anna felém pillant, találok valami
okot... Örültség, egyszerűen itt maradok. De Anna
az orgonabokrokat nézte, az arca mozdulatlan, fehér
és hideg, usznak a jégtáblák... Sándor eldobta ciga-
rettáját, felállunk, végre:

— Igen, holnap korán reggel, sajnós.

— Még találkozunk, együtt fogunk reggelizni.
(És aztán megcsókol.)

Anna is utána mondta:

— Még találkozunk. Jó éjt.

Fölmentem a szobámba, hogy belerugjak össze-
szijazott kofferembe:

— Megyünk!

Nehéz illatok szálltak a kert fölött, az ágyamra
odasütött a hold. Féltem és remegtem lefeküdni,
élettelenül aludni az életnek ez éjszakáján. A kerten
tul fehérvirágos rétek kiterített, puha gyolestakarója
kísérte árnyékával a felhők futását és álldogáló nagy
csoportokban sötét nyárfák pihentek mozdulatlanul.

Lassan kiléptem az ablakon és az alacsony er-
kélyről leugrottam a levert virágsgiriommal még pu-
hábbra szőtt fübe.

Valamikor, gyerekkoromban, amikor még ez a
kuria és kert és ott tulnan a sok szántás az én nagy-
apámé volt, sokat hallottam róla mesélni, hogy itt
valahol a kerten, rejtve a nagy fák árnyékától, a
feledés kutja áll. Aki abból három kortyot iszik,
— ha nagy a bánata, háromszor hármat igyék — el-
felejt az élet szomorúságát. Egyszer nyáron különö-
sen sokat tipegtem a ribizkebokrok körül, hogy a
feledés kútját megtaláljam. De mert kitaposott ös-
vényt benőtte a fű — nagyon öreg asszony volt már
a nagymamám és békességek honoltak a nagyapa
szívében — a mesebeli kutra rá nem akadtam.

Aztán megperdült a dob a kurián és a feledés
kutja is azé lett, aki többet adott érte. De most
egyszerre még arra is emlékeztem, hogy a kutat
csak az találhatta meg, akinek igazán volt feledni
valója. Akinek a szíve cseppenként vérzett a nagy
fájdalomtól.

Lassan elindultam egy magányos ösvényen, a
sápadó orgonabokrok között. Nehéz gyöngyként rin-
gottak meg a virágok a levelek zöld bársonyán és
egy fülemilemadár távoli dala folyó aranyat szórt
a hosszú bokorsorra. Ezernyi fülével hallgatott az
éj. És a kósza szellő ezernyi fülébe elvihette titkon
elrejtett érzéseimet, amelyet félhangos sóhajlással
sem mertem az éjszakára bízni. Ez a meleg csend
talán felébreszti Annát asszonyi álmából és meg-
álmodtatja vele, hogy idekint az éjszaka vár rá.
Mély sóhajjal vett lélegzetet az éjszaka, vitte, viszi
az üzenetet, körülesókolja arcát, belenevel a sze-
mébe szorító vaspántként, — bimbózó, gyenge,
könnyharmatos rózsafülcéért lehel a kezére és hozza,
hozza elem, — várom.

Néhány elhaló zongoraütem röppent el a fák
fölött. Megfodrozta a bokrok aranybászott szélét.
Chopin bölcsődalát szűrte át a lombok, elringatták
a kerten, a fehér mezősegre, ahol felhők futó árnyéka
veleringott a dallal. Hallom. Fölebredt.

Nyakán, az övén már ott a rózsalánc, amely
percről-percre rövidebb lesz közöttünk. És hogy ki-
csaljam a kertbe, gyorsan szinte futva, még mélyebbre
mentem. Így megfeszül kettőnk között a lánc és őt
hunyt szemmel is ide, mellém fogja vonni.

Az ég alján éles kékség derengett, mintha már
hajnalodnék. Lihegve, lélekzetfogyottan futni kezd-
tem az ösvényen, de egy kerek, izzó vörös folt utamat
állta, megghasadt a föld és véres virágkelyhe engem is
mozdulatlanságba dermedtet.

Remegve léptem közelebb a sebhez, vöröses
széle egy mélységes, fekete lyuknak vakolatlan tégl-
lából összerakott alacsony pereme volt. Odabent a
seb alján, apró, kerek tükörlap fénylett. A vödör
hosszu kötélén ott hevert a kut kávája mellett, a
letaposott füben.

Babonás áhitattal néztem a — feledés kútját.
A sötétség szinte átlövelt rajtam, testemből kilötte
szívemet és mindaz, ami eddig külön világként ben-
nem élt, az élet kinja, az ifjúság, a hazug álmok mind
kiröpült a szívvel, elszállt, nem volt enyém. Üres

sötétség, néma csend jött a helyébe. De a kut szélén lefutó sötét határok egyre tágtak és ott legesleg-alján a kicsi, ragyogó tükörlap mintha egyre nagyobb, szétesőbb lett volna. Vagy jött felém, vagy én szálltam egyre mélyebbre, mélyebbre hozzá.

Már láttam benne a fák visszarezgő lombját, láttam a sápadt, mozdulatlan, halott arcomat, amint kérdően mered és idegenül néz. Erről az arcról egyszerre levált a hazug álarc, az öregség, a gond és a fájdalom szántása gyerekes, tiszta mosolygásba olvadt. A ribizkebokrok között tipegő kisfiu arca volt, aki már hallott a feledés kútjáról, végzetlenül már kereste is, de nem találta.

Pedig ezen a tükörlapon már akkor a mostani sápadt, a rejtett fájdalomtól eltorzított arcom várt reá, hiszen ez a borzalmasság mindenkinél így körbe megy, a kezdet és a vég, lemondás, újabb remények, mialatt az örökkévalóságot a magunk emberi sorsának mintájára farigcsáljuk és az egész világot csak emberi szenvedésnek és fáradságnak teremtettük meg.

A tükörlap elveszítette fényét, vaksága elnyelte az arcomat. Akkor egyszerre a szélén fényesedni kezdett, mintha alulról izzó sugárkéve csapódott volna rá, körülfutott a peremén és mindennél ragyogóbb keretbe foglalta Anna lágyan fehér, tiszta arcát.

A csodálkozástól megbénultan néztem a mélységbe, de az asszonyi arc most rám mosolygott és önkéntelenül is féllépést hátrább léptem, hogy bele ne szédüljek. Amint a fejemet fölkaptam, a kut peremének másik oldaláról az Annus lágy pongyolájának fehérsége vágott a szemembe és fölébresztett a kert.

Nem szólt, csak a kezét nyújtotta, félénken, lányos ügyetlenséggel, amely csupa ujongás volt. De azután lehanyatlott a karja és szomorúan pillantott arrafelé, ahol az övei pihentek. Közöttünk állt a mult, az utolsó bog a rózsaláncon. Lehajoltam a vödör után és hosszú kötélén megmerítettem a feledés kútjában. Szomjasan, mohón itunk a vízből.

Anna megfogta a kezemet, aztán megint a vödör felé térdelt és ivott. Nyakát a pihés aranyhaj elborította és amikor a fejét felemelte, az orra hegyén színes vízcsepp csillogott.

Nem messze a kuttól leültünk a selymes, mély fübe. Nagyon keveset beszélgettünk, mert nem is volt beszélgetni valónk. Az Anna haja szétterült a füben, az arany kanyargó, vékony patakokskákban visszafolyt a földre, ha ő az arcát el is akarta volna fordítani, vagy védőleg a fejét fölemeli, a haja lehuzta, nem engedte. Fátyolos, ezüst köd szállt föl a földből. Annus azt mondta:

— Te vagy az ifjuságom, az életem, és csendesen, némán zokogni kezdett.

A mámoros bágyadság lecsókolta a pillámat és néhány percig tartó ziháló álmomban mintha lelkem szétfeszítette volna börtönének falát, először látta ragyogni a kelő napot. Szédülés nélkül, fáradság nélkül a magasba szállt, hallotta az élet énekét, amelyet meg nem bénított az emberek szolgasága. Csak néha pattant ki belőle egy-egy keskeny fénynyaláb, amely pillanatnyi villanással bevilágított az életnek, az embereknek átkaiba, de ami borzalmasságot egyetlen pillanat alatt is megláthattam, azonnal ébredést vert mámortól bágyadt tagjaimba.

Fölültem, szétnéztem és csak lassan jöttem rá, hogy Anna már nincsen mellettem. Az ég kékjét opálos fény öntötte el. Sietnem kellett vissza a börtönömbé, emberi hazugságok és inségek közé.

A tornácon már a reggelihez terítettek. Annuska a csészék, cukortartók, porcellán kis kannák között sürgött-forgott, mosolyogva nyújtotta a kezét és mentegetődzött, hogy... Sándor még mindig a gazdasági épületek körül járkál. Olyan természetes volt mindez. Hogy Sándor a gazdasága körül járkál. Hogy a fekete kávéba cukrot dobnak, aztán fehér tejjel öntenek a tejbe és hogy én — tisztességes merevségben ülve jó messze Annustól — egyszerűen, nyíltan mondjam meg: jöjjön most már velem, hiszen az enyém.

Az asszony megrettenve, szorongó félelemmel tekintett rám. Mint egy esztelen, ostoba gyerekre, aki kinőtt a hatalmából. Aztán néhány pillanatra eltűnt és virágos porcellán-tányérkán pohár friss vízzel tért vissza.

— Igya meg, térjen magához! Az istenért. Ez az utókura, ez is még a feledés kútjából való.

Keserűen emeltem fel a poharat, amikor szemem az elénk tipegő nagymamára esett. Az öregasszony diszkrétan és finoman mosolygott. Ő is átment mindezekben. És okosan leült a porcellánemberek és törött porcellánszerelmek közé.

A Szent-Erzsébet nőegylet bálja.

Az idei farsang előkelő báljai közül egyik sem tartotta meg úgy báljellegét, mint a Szent-Erzsébet nőegylet bálja. Nagyon előkelő közönség volt jelen a bálon, amely az idei szezon legsikerültebb mulatságai közé sorolható.

Fesztelen jó kedv, családias otthonosság jellemezte a bált, melyen Csanak Józsefné, Mikolczy Lajosné és Perczel Dénesné urasszonyok látták vendégül az érkezőket, igazi magyaros, szíves vendégszeretettel.

A terem előkelő izléssel volt dekorálva, a táncrendek egyszerűek, de kiválóan izlésesek, a rózsaszín gombos jelvényű rendezők nagyon körültekintők. A bálterem színes, eleven képet mutatott s a fekete frakkok mellett élesen váltak ki a szebbnél-szebb toilletek.

Ott voltak pedig *urasszonyok*:

Dr. Brokes Ernőné fehérselyem, fekete áthuzat, rózsaszín fejdisz. Berzöfi Vincéné fekete bársony, himzett disz, rózsaszín mellrózsa. Bay századosné, halvány lila, crepp de Chine csipke disszel. Beke Lászlóné, fekete selyem, csipke áthuzat, gyöngydisz. Dr. Bruckner Ernőné, bordó selyem, fekete csipke-áthuzat, gyöngydisz. Bosznay Károlyné, fehér schineé. Bárdos Gézané, kék grenadin fekete alapu színes mintás bordűr. Czitó Kálmánné, fekete selyem, gyöngydisz. Csanak Józsefné, fekete bársony, selyem csipkedisz. Csanak Jánosné, fekete selyem, krep de soi. Cseley Gyuláné, Dobos Gyuláné alezredesné, fekete selyem. Domahidy Elemérné bárónő, borvörös schineé, arany- és ezüst himzés és csipkedisz. Fráter Erzsébet, fehér selyem, csipkedisz. Frischfeld Frigyesné, főhadnagyné, rózsaszínü selyem, ugyanolyan áthuzat, fekete bársonydisz. Floór Jánosné, fehér selyem, krém áthuzat, gazdag aranyhimzés. Báró Fiáthyné, világoskék tüll áthuzat, nyuszt-prém szegély. Gáll Elekné, fekete selyem, fekete csipkedisz. Gyarmathy Istvánné, sötétkék selyem, fekete csipkedisz. Gyürky Sándorné, dr. Haendel Vilmosné, rózsaszín marquizett, fekete tüll áthuzat, fehér csipke-szegés, rózsaszín rózsza és szalag melldisz, ugyanolyan

fejdisz, Harsányi Istvánné, fekete selyem, fekete csipke, ujjpiros és aranydisz. Özv. Hiep Dezsóné, fekete selyem. Ifj. Kardos Lászlóné, kék selyem, fehér áthuzat, csipke. Kaszanyitzky Andorné, rózsaszín selyem, fehér csipkeáthuzat. Kövy Lajosné, fekete selyem, csipke áthuzat. Honig Istvánné, fekete selyem, fekete csipke és ujkori arany himzés. Kovács Sándorné, Kolbenhayer Kálmánné, sárga selyem, fekete csipkeáthuzat, fekete bársonydisz. Kummel Árpádné, fehér selyem, csipkedisz. Killer Edéné, fekete selyem. Killer Nándorné, fekete selyem. Karay Sándorné, fekete selyem, tüll áthuzat, fehér csipke. Dr. Liszt Nándorné, fekete brokát selyem, csipkedisz, bordó mellrózsa. Dr. Löfkovics Mártónné, lila liberty selyem, fehér mellrózsa. Lázár századosné, drapp selyem. Báró Mansberger Kornélné, tengerzöld selyem, fehér tüll áthuzat, csipke stóla. Mayer Jenőné, kék selyem. Medvetzky (Nyiregyháza), ujjpirosselyem. Miskolczy Lajosné, citromsárga, csipkeáthuzat, fekete pillangóhimzés, fekete bársonydisz. Nedetzky Ferencné, rózsaszín selyem, ugyanolyan áthuzat, prém szegély. Özv. Nagy Gáborné, fekete selyem, Nánássy Lajosné, Neubauer Sándorné sárga selyem, fehér tüll áthuzat, fekete bársony bordűr, arany és színes himzés. Dr. Nyiri Ernőné, krém markizett, aranyhimzés és gyöngydisz. Olinger Béláné, rózsaszín selyem, krém csipke áthuzat. Orosz Gézánné, sárga selyem grenadin áthuzat, selyem csipkedisz, rojtokkal. Perczel Dénesné, lila selyem, markizett lila áthuzat, arany-ezüst himzésdisz. Porubszky Jenőné, zöld selyem, fekete áthuzat, aranydisz. Prihradny Henrikné, bordó selyem, fekete áthuzat, gyöngydisz. Rickl Antalné, fehér selyem, vadgalambkék áthuzat. Rickl Piroska, fehér, halványkék selyem, tüll áthuzat. Özv. Revitzky Józsefné, ezüstszerű selyem, antik disszel. Ruttkay Ferencné, rózsaszín selyem, krém csipkedisz, bordó, rózsaszín rózsadisz. Sass Béláné, Selyeinek, fehér selyem, ezüst- és gyöngydisz. Özv. Soós Albertné, fekete selyem, ugyanolyan csipke. Scholtz Elemérné, báró Schönberger Brunóné, fehér selyem, fekete csipke áthuzat. Dr. Sámly Lászlóné, heliotrop selyem, valódi ezüst és fehérselyem csipkedisz. Szentkirályi Tivadarné, szürke feketecsiskos selyem, fekete csipkedisz. Simonffy Béláné, fehér selyem, krém diszítés, arany-csipkedisz. Szabó Miklósné, indigókék selyem, színes arany himzés, sötétebb színű bársonyszegés. Szabó Mihályné (Ottomán), fekete selyem, tüllhuzat, gyöngydisz. Szabó Sándorné, rózsaszín selyem, fehér csipke. Özv. Szathmáry Elemérné, nehéz fekete selyem, antik arany-ezüst himzésű áthuzat, rózsaszínbársony mell- és fejdisz. Szögyény Jánosné, Tóby Istvánné, fehér selyem, fekete tüllhuzat, gyöngydisz. Tóth Mihályné, rózsaszín selyem. Than Gyuláné, fekete selyem, fehér csipke, gyöngy, aranyhimzés. Báró Vangenheim Gyuláné, Vámos Károlyné, lila selyem, fekete áthuzat. Werlin Sándorné, fekete selyem, fehér csipke mell-betét. Weber Sándorné, fekete selyem, csipkeáthuzat.

Urleányok :

Bárdos Bizsu, Brokes Mária, Beke nővérek, Csanak Mariska, Dobos Jolán, Fischer Imrus, Gaál Eta, Gyürky Irén, Harsányi Jolánka, Hutiray Eta, Kovács Ilona, Killer Margit, Killer Emma, Kolbenhayer Margit, gróf Klebensberg Erna, Liszt Nandin, Mangó Karolina (Bonn-R.), Milöcker Anna, Nagy Ica, Nánássy Sabi, Orosz Margit, Perczel Etelka, Rickl Juci, Sárközy Adrien, Simonffy Irén, Soós Mariska, Szabó Ilonka, Báró Schönberger Aliz,

Tókey Mártha, Than Ilonka és Mandi, Vámos Ada, Weber Böske és Ilonka, Zádor Ila.

Előkelőségeink közül ott voltak :

Patzák Kálmán tábornok, Czító ezredes, Domahidy Elemér főispán, Kovács Gyula alispán, dr. Lóky Béla rendfőnök igazgató, Perczel alezredes, Berzeviczi alezredes, Schönberger ezredes, Nedeczky Ferenc őrnagy, Kolbenhayer Kálmán, Kernhoffer József stb.

Oparaelőadások a vidéken.

— Cikk sorozat. —

V.

A „Debreczeni Szemle“ számára írta : **Mártonfalvy György.**

A színházi direktor, aki mint dilettáns, szemvédelyesen kezeli a gramofont is, szintén a nézőtérrel élvezi a helyi szerző darabjának főpróbáját s a szellemesen elrendezett fő- és mellékjátékokok társaságával egyetemben hangos elismeréssel adja tudtul a kreáló színművészeknek és a jámbor *meghívott* publikum műtéseinek becses megelégedését, elsőrangú zenei vagy költői művelését.

Azt minden színházi ember tudja, hogy a vidéki jó nép, a mindenható műértő publikum, lelki gyönyörűséggel hallgat, ama egy-két vagy több előjáró vezérkolomp hívó-csengő szótára, akit bizalmával megtisztelt, hogy megdönthetetlen műkritikusként szerepeljen körükben.

Ilyenkor a színháznál a kiadott jelszó, hogy minden áron meg kell nyerni a darab sikere érdekében az *Isten kegyelméből* kinevezett előjáró műtéseket, mert a jó nép elsősorban az ő kritikájuk után dönti el a mű „jobb vagy balsorsát“. A színészek délutánonként a kávéházban, föl az egekig dicsérik a darabot, az énekesek egy-két melódiát el is dudolnak s így keltenek hangulatot a darab erkölcsi sikerének előmozdítására. A karmester kivasaltatja viharezzett és kifényesedett, kopott *Ferenc Jósáját*, közben veszekedik odahaza a feleségével a két év óta leszakadt és azóta fel nem varrott nadrággomb miatt is.

A szerző azonközben virágsokrokat és babérokoszorúkat rendel, — később a primadonna, személyesen is saját kontójára, — és hitelbe...

A színházi titkár potyajegyes tapsoló suhancokat keres és talál... és ha ezek nem eléggé hangosan tapsolnak az est folyamán, akkor az ügyeletes jegyellenőr sorba pofozza őket. Egyszóval óriási a siker. A tenorista hajlong, a primadonna pukkedlizik, a szerző a boldogságtól és meghatottságtól vérkönnyeket izzad a tapsoló publikum előtt. A sötét háttérben valahol ott rekedt és szerényen összekuporodott karmesterrel a kutya se törődik ilyenkor.

A premier zajos sikerének érdekében az előadásnak legalább három órának kell lenni. Ez hagyományos színházi szokás: s ezért a közreműködők erkölcsi feladata, hogy ha csak egy-két tenyér is összeverődik, rögtön ujrán kell, mert a jó népnek az kell, hogy jó sokáig tartson az előadás.

A premier előadás finaleja — ha helyi szerző művéről van szó, — rendszeren a bankett, amelynek költségeit természetesen minden esetben a szerző fizeti. Van *kocsis boros* és *pezsős* bankett, már ahogy a szerző anyagi viszonyai megengedik. Ezeken a bankettekén agyondicsérik a boldog szerzőt, toasztot mondanak az áldozatkész színdirektorra, a leleményes és agilis főrendezőre, az ünnepelt virágsokros

hangtalan szubrett-primadonnára, s ha már mást nincs kit felköszönteni, végül a maestro de la capel-
lere is rátérnek, hadd örüljön az a szerencsétlen mu-
sikus is...

Másnap a helyi lapok egyike az egekig dicséri,
a másik lerántja a sárga földig, hol a darabot, hol
az előadó színművészeket, de sohasem egyformán.
A holdog szerző összevásárolja az összes helyi lapo-
kat, elolvassa és kivágja a kritikákat, elteszi a tár-
cájába az immáron esedékes 2000 koronás váltójának
Figyelmeztető című, közismert cédulája mellé. Végül
pedig megkapja a helyi színi direktor tíz oldalas,
elismerésektől áradózó, ömlengő és hódoló köszönő-
levelét, mellékelve a szerződésileg kikötött és esetleg
bírósiágilag behajtható tíz százalékos tantiemmel.
(Ami néha van eset, hogy husz koronát is reprezentál.)
Kiöltözködik, kimegy a korzóra, s miközben duzzadó
kebelével, kegyesen köszöntget jobbra-balra, fülében
cseng a jó öreg klasszikus kor dicső hadvezérének
ismeretes *Veni-vidi-vici*-je; és megesküszik arra, hogy
mindenki csak az ő dicsőségével foglalkozik.

Rákövetkező nap pedig megóvatolják a váltóját
s a közjegyzőnek még csak meg se mondhatja, hogy
az a szép summa pénz mind egy fillérig az opera-
előadás előkészítésére fordított.

Mert hát sok olesó dicsőség volt már — drága.

A HÉT ESEMÉNYEI.

Tél a nagyerdőn.

A Debreczeni Szemle számára rajzolta Ivánka Tóth M.

(Szegény családos ember, amint alázatosan köszönti a
rendőrt s átnyújtja neki a fahordásra jogosító igazol-
ványt).

+ **Cigányosan.** Komolynak látszik és mégis ször-
nyen mulatságos, hogy Anglia és Németország hogyan
ijesztgetik egymást. Ma Németország ereszt világgá
egy hirt, holnap Anglia fegyverkezik. Holnapután
Anglia dörög egy hangosat, melytől azután Német-
ország szaporítja a flottáját, meg a szárazföldi had-
seregét. Közben pedig, mialatt ez a licitálás folyik,
mindegyik nagyhatalom jókat nevet a markába a

fölött, hogy ő most becsapta a másikat. Akik távol-
ból nézzük ezt a furesa versenygést, önkéntelenül a
lókupecre, meg a cigányra gondolunk. A lókupec be-
akarja csapni a cigányt és a cigány a lókupecet. Végül
is, hosszas alkudozás után, a lókupec lezorította tíz
forintra a cigány lovának az árát. A kupec fizet és
röhögve viszi tovább a lovat. De a cigány is röhög
és gúnyosan kiáltja a kupec után: „Hé, zsidó, szög
van ám a paripa lábában”. És a zsidó visszaszól:
„Nem baj, more, mert én meg egy hamis tízessel
fizettelek”. Ugy gondoljuk, hogy nagy kárt nem
tesznek egymásban a szomszéd nagyhatalmak, mert
mindegyikükben van annyi ravaszság, hogy kölcsö-
nösen hamis hírekkel fizetik egymást.

*

= **A bakk.** A rendőrség irtó hadjáratot indított
a hazard kártyajátékosok ellen. Ugyanezen a héten
pedig Földes Imre *Nincs tovább* című darabját színpa-
dra hozta a színigazgatóság. A rendőrség megcsipett egy-
nehány bakkjátékost, akiket megbüntettetett, de akik
most, mikor e sorok megjelennek, ismét bakkoznak
valami eldugott helyen s ha másutt nem, a fűtetlen
padláson. Földes Imre darabja azonban gondolkodó-
dába ejtett néhány úri játékost s azután tovább folyt
a játék, most már a *Nincs tovább*-ból idézett szálló-
igékkel: Az veszít, akinek van veszíteni valója, —
Nyugtalan nyolc (mert nyugodt csak a kilences lehet,
nálá nincs nagyobb ur) stb. Mert, hogy ameddig nő
és férfi lesz, nem hal ki a szerelem, míg a pálinka
legelső koreszmárosa az állam lesz, mindig hajtanak a
delirium virágai s hiába emelte a szivar és cigaretta
árakat az állam, az akut és heveny nikotinmérge-
zések, neuraszténiák stb. mindig lesznek. Mert a két-
szer kettő négy. A rendőrség munkája alig érhet el
a bakkozás kiirtása terén eredményeket, még a kellő-
képen meg nem becsült író többlet tehet, hiába hiszi
ezt legkevésbé a rendőrség. Mert a kétszerkettő négy
és ez igazán nincs másképen és ez igazán: *nincs
tovább*.

*

+ **Szegény Sipos Béla.** ugy temettünk el, mint
valami fejedelmet. A se vége, se hossza temetési
menet élén négy cigányzenekar húzta, egynehányan:
hirlapírók, színművészek belebeszéltek a koporsód
felett a közönség gyomrába egy pár frázis-gombócot,
de most halálán a te e heti évfordulódnak, bizony
nem találtunk a sírodhoz, mert ha volt is valamely
fejfád, ebbe a kutyá hidegbe elhordták tüzelőfának
holmi szegény emberek. Nem a fejfát sajnáljuk. Jól
tette, aki elvitte, ha másképen belefagyott volna a
szusz a tüdejébe a farkasordító hidegek táján, csak
azt sajnáljuk, hogy olyan jel nem nyomja a sirhan-
todat, ha ugyan azt is szét nem hordták a szilaj sze-
lek, amelyet nem egykönnyen lehet elcipelni a te
egykor okos agyvelővel telített koponyád felől. De
hát jobban is van így. Az emberek nem szeretik
bevallani, hogy van valaki, aki többet tett értök,
mint ők jó maguk. Az a szegény újságíró ugyan
helyettük gondolkodott egynehányszor és egynehány
vezérférfi *nevében*, de igen sokszor sok-sok vezér-
férfi *helyett* lelkesedett, izgult, fáradt — Debreczen
jóvóltáért. Persze, mért nem hizlalt disznókat, miért
nem feküdt le a tyukokkal, mit rontotta a szemét
sok ostoba irka-firka olvasásával, megírásával, most
még az adócenzus alapján várostatya is lehetne s
akkor diszes márvány jelezne holt tetemeinek porla-
dását.

*

—) — (A **Hitelbank** olyan ajánlatot tett a városnak, amely mellett 60—70,000 koronával olcsóbb kölcsönt vehetett volna fel. És kicsillant a pihent lelkek humora arra a hirre, hogy a város váltókat irasson alá a vállalataival. De csodák-csodája, voltak sokan, akik ennek az életrevaló pénzintézetnek az ajánlatában nem találtak megmosolyogni valót. Persze nem sokan. De ez is haladás. Mert még emlékszünk olyan időre, mikor olyik debreceni benszülött polgár a papírpénznek, meg a bankoknak sem hitt s szakajtókosárba gyűjtötte az ezüst két- és egyforintosokat. És ott hitte biztosnak a pénzt csak az ágy alatt.

× A kereskedők panaszkodnak, hogy nincs elég bolthelyiség a piacon, a kávéosok, vendéglősök meg panaszkodnak, hogy nagyon sok a kávéház és vendéglő. Mi sem természetesebb tehát, hogy a város a Tábornoki-ház helyén épülő új bérpalota földszintjét kiadja kávéháznak. Legalább egy-két rég adót fizető kereskedő, debreceni ember nem jut üzlethelyiséghez, egy rakás régen adózó debreceni kávéos pedig konkurenciát kap.

— *Löbl Gyula és Társa* látszerész és fényképészeti szaküzlete Piac-u. 63. szám. Telefon szám 869.

— *Ha nő vagy férfi* olcsón akar öltözködni: szöveit Fischer Adolf és fia (Piac-utca 61.) cégnél szerezze be.

SZINHÁZ.

Két bemutató előadásról.

Nines tovább.

(Szinmű 3 felvonásban, írta: Földes Imre. Első előadása a debreceni színházban e hó 25-én.

Földes Imre ma legnépszerűbb színműíróink egyike. Sőt úgy témáinak megválasztását, mint azok színpad-technikai feldolgozását illetőleg majdnem páratlanul áll, a valónál sokkal nagyobb stílművészek: *Biró Lajos*, *Garvay Andor*, *Lengyel Menyhért*, *Molnár Ferenc* mellett, nem is szólva a régen hallgató *Herzeg Ferencről*. Nem egyszer hallottuk az osztályozó kritika részéről *Bernstein*hoz, a franciák raffinált drámaírójához hasonlítani. Mert színműveinek kidolgozása tényleg nagyon hasonlatos a *Bernstein*-technikához. Minden a színpadi hatásért, gyakran az irodalmi izlés, valószínűségek rovására is. A *Császár katonái*-ban túlságosan kiélezett, kikarikírozott helyzeteket, jellemzést, a külső hatás biztosítására, míg többi darabjaiban már inkább került a színpadi rakétákat, az olcsó hatásvadászást. Most bemutatott színművében pedig irodalmi értékesség tekintetében is kifogástalanul igyekszik nyújtani, a valóság festésére igaz színeket használ, ha itt-ott halkítottabbakat is, de őszintébbeket. Emellett megpróbáltatja a poézist is. Az utolsó felvonásban már egészen poéta s *Zvorényi Ékesszólástan*-ának méla akkordja szerint végzi a csendes drámát.

Mindenesetre öröndetesen jegyezzük fel színművének debreczeni nagy sikerét, a legnagyobbat, melyet dráma e idej szezónban elért.

A *Nincs tovább* igazi iránydarab. A kártyaszíndvéllyel által elvakított lélek véget nem érő kalvária útjait mutatja a teljes elzúllásához s mint ilyen, soha idősebb nem lehetne, mint a bakkozás jelenlegi korában. *Bernstein* *Baccarat*-ja jóval megelőzte a mi

bakk-korszakunkat s ez az előkelő hazard-játék csak azután kezdett itt nálunk Magyarországon tönkretenni existenciákat, megfojtani családi boldogságot, belekergetni lelkimeghasonlásba, börtönbe és öngyilkosságba jobb sorsra érdemesebbeket. *Földes Bernstein*tól alig vett át valamit ugyanezen témájának kidolgozásához, darabjának meséje teljesen önálló, levegőjében teljes egészében magyar. Szeretik azt vitatni egyesek, hogy a millió *fővárosi*, dehogy is az. Azok az alakok, általános emberi típusaink, melyeket a bakk nevelt, vagy pedig formált át, a régi módi hazardjátékosokból Budapesten úgy, mint több nagyobb vidéki városainkban.

Alakjainak megrajzolásában, a jelenetek, helyzetek beállításában, a szereplők beszélgetésében, — ismételjük — most már irodalmi szempontokból is, többet nyújt *Földes*, mint ezt tőle előbbeni drámái után vártuk. Általános emberi émociókat interpretál, nem kél annyira birokra a valószínűséggel, logikával stb. És emellett frappiroz színpadi készségeivel, úgy, hogy több helyen nyílt színen tapsra készletti a közönséget, amely esetekben a taps mindenkor a szerzőnek s nem a szereplőknek szól. Vezető alakja dr. *Cserőy orvos*, melyet *Virányi Sándor* játszott, a leghálásabb szerepek egyike, amit csak színműíró írhatott. Itt már tartalmas szellemességeket mondhat el, igazi keresetlen operaszüket, pompásan hatásosokat.

A története az, hogy dr. *Méretey ügyvéd* (*Bérczy Ernő*) megkísérli kártyajátékkal magához édesgetni a hozzá pályafutásában nagyon is mostoha szerencsét, de bizony az mostoha marad továbbra is. Elkártyázza a rábizott pénzt is, 25 ezer koronát. A felesége (*Papp Etelka*) erről nem tud semmit, még akkor sem, mikor férje a fiatal asszony leánykori ideáljától a hagyományos szerencsésü dr. *Cserőytől* (*Virányi Sándor*) a kártyaszobában ellopja közel 30 ezer koronát tartalmazó pénztárcáját. Az ellopott tárcát keresik, az összes játékosokat megmotozzák, de mikor dr. *Méretey* megmotozására kerül a sor *Cserőy* a tolvajjá lett szerencsétlen ember egyetlen tekintetéből megtudja, hogy az lopta meg. Hogy a szegyetől, öngyilkosságtól megmentse, azt hazudja, zsebre ütve, hogy meg van a pénztárcája.

A harmadik felvonásban azt tudjuk meg, hogy *Méretey* né gyanakszik férjére, de *Cserőy*, aki pedig a szerelemben győztes vetélytársát, — az asszony előtt legalább tönkre tehetné, az igazság megvalósásával, — letegadja a valóságot, eldobva magát a számára kínálkozó boldogságot, a férjéből minden bizonnyal kiábránduló asszony szerelmét. Teljes tudatában az elszalasztott alkalomnak, rezignáltan végzi a darabot egyetlen sóhajtással: *Nincs tovább!*

Az előadás mintaszerűségével igazán kivált az idej drámai előadások közül. *Virányi Sándor* csak öregbítette abbéli véleményünket, hogy ma legkiválóbb drámai színészeink egyike. Kezdetben kissé monoton, passzív volt, de a második és harmadik felvonásban, — különösen az utóbbiban, — tökéletest, művészt nyújtott. *Bérczy Ernő* legigazabb és legértékesebb művészi sikerét aratta a darab legnehezebb, legelnagyoltabb megfestett alakjában, *Papp Etel* pedig a legméltóbb partnere volt mindkettőjüknek. Természetes és mégis, — helyesebben épen ezért, — színes előadása, elsőrangú színpadi készségei, intellektualis fölényességei méltán szolgáltak rá a közönség osztatlan elismerésére.

Kisebb szerepekben a sikerhez hozzájárultak *Kemény Lajos*, *Deésy Alfréd*, *Szilágyi Ernő*, *Székel*

Gyula s a többiek is. A diszletezés sok körültekintésre, igazgatói bőkezűsége, jó ízlésre vallott, pompás, harmonikus szoba berendezéseket volt alkalmunk látni.

Nem kell egyébként jöstehetség ahoz, hogy a darabnak olyan tartós érdeklődést jósoljunk, melyhez hasonló az ideai drámai alkotások krónikájában még nem volt alkalmunk feljegyezni.

Lengyel menyecske.

(Operett 3 felvonásban. Szövegét írták: Curt Krancz és Georg Okonkoroszy. Zenéjét szerezte: Jean Gilbert. Fordította: Faragó Jenő.

A hét elején volt a bemutató előadása a *Lengyel menyecske* című daljátéknak, amelyet csak azért nem fogadott olyan jó véleményekkel a sajtó és a közönség, mint előbbeni operett-társait, mert a színházi iroda kelleténél nagyobb méretekben reklamizolta az előleges kommuniké-frazeológia nagy dobjaival és cintányérjaival.

Pedig a darab semmivel sem áll hátrább az agyonfavorizált *Artatlan Zsuzsi* mellett, mókás jelenetei nem kíváncsoznak ki az operett megengedett kereteiből, a librettója, ha nem is elsőrangú, de a zenéje határozottan ötletes, helyvel-közszel kedvesen melódikus s muzsikális értékeség tekintetében akceptabilis. Az első felvonásban Csanády Irma Dal a mátkaságról... $\frac{1}{2}$ -es ütemű kuplészerű énekszáma, Beleznay Margit belépője (... A vérem forr.) ez az eleven, tüzes induló, e felvonás fináléjában a szilaj lengyel tánc zenéje s a Luna park-induló címen ismert ötös határozottan élvezetet nyújtó zene- és énekszámok. A második felvonásban Csanády és Bérczy polka-kupléja (Czinczi, nyisd ki már...), Beleznay—Falussy kettőse szintén kívánnak, valamint a hatásosan ötletesen felépített finálé is. Nagyon kedves, dallamos keringő a harmadik felvonás kettőse is (Nőcske, adj egy csókot...).

A librettó meséjét még a színlapra is kinyomatta a színgazgatóság, leírásával ismétlésekbe nem bocsátkozunk. A fődolog, hogy két szerelmes pár, miután minden rangú és rendű félreértések a lovagiaság és operettbeli szabályok szerint elintéztetnek, belevezethet a helyzet komikum tengerén sokat hánytatott hajójával a boldogság kikötőjébe.

Az előadás és rendezés ellen, — különösen, ha a második felvonás kissé feleslegesen hosszadalmas jeleneteit megkurtilították volna, — alig lehetne kifogásokat emelni. Szinte harsogott a legjobb szándék, ambíció az ensembléből. *Beleznay* Margit stilszerű, pompás alakítása már maga megérdemli, hogy a darab a többi hasonló értékű operettek repertoirképességét véve zsinórmértékül, egyideig műsoron tartassék. Bérczy Ernő, ez a sokoldalú művészember, Falussy István nagyon is indokolt népszerűsége, Csanády Irma játék- és énekbéli jó ízlése, Deéry Alfréd ötletes mókái, Kassay Károly színpadra-teremttsége, de a többi szereplők is mind igyekeztek biztosítani a sikert. A zenekart és a pompásan működő karokat Mártonfalvy György vezette dícséretre-méltó buzgósággal.

Sz. Z.

Színház után menjünk a Hajnal Mulatóba (Petőfi-tér 7. sz.) Debreczen legkellemesebb szórakozó helye.

A virág elhervad, a csillag lehull, a fa kiszárad, az ember meghal, — és így csak az elnevezés különböz, de sorsunk egy: az *elmúlás*.

*

Az üres fej: neveltséges, az üres szív: sajnálni való.

IRODALOM.

A Kazinezy-pályázat.

A Csokonai-kör e héten döntött a Kazinezy-irodalmi pályázatra beérkezett pályaművek — inkább munkák — sorsa felett. A debreczeni kaszinó aranyait csak részben lehetett átadni a közforgalomnak s a bíráló-bizottság az első díjra sem a tudományos tétel, sem a költői elbeszélésre beérkezett pályamunkákat nem tartotta érdemeseknek.

A pályázat eredménye azonban nemcsak minősítés, de kvantitas tekintetben sem felel meg a hozzáfűzött reményeknek. A prózai pályázatra (Debreczen a Rákóczi szabadságharcban) mindössze két munka érkezett. Miután diszkvalifikáltattak az első díjra, a választmány némi vigaszul az egyik után 12, a másik után 8 aranyat javasol kiadni a szerzőknek.

A költői elbeszélés pályadíjáért három munka versengett. Az első (Párbaj) az iskolai színvonalig sem emelkedik fel, a másik két fordítás közül az egyik munkát 6 aranyra, a másikat dícséretre taksálták.

Hát ez bizony elég szomorú eredmény.

*

Kitűzték az új tételeket is 1912-re, ezek: 1. Tudományos tétel: Debreczen ipara és kereskedelme a szatmári békétől a szabadságharcig, levéltári kutatások felhasználásával. 2. Költői tétel: A mai társadalmi életből vett költői elbeszélés (másodszor). 3. Az angol költészet lyrai vagy kisebb epikai termékeiből vett műfordítás.

— Az ezen rovatban felsorolt művek kaphatók Hegedüs és Sándor könyvkiadóhivatalában Kossuth-utca 11. szám.

ZENE.

Hoehn—Halász-est.

A Zenekedvelők Társasága csütörtökön este tartotta meg e szezonban harmadik hangversenyét.

Hoehn Alfréd, a jelen művészi kor legkiválóbb zongoristája szerepelt a műsoron. Játszott Chopintól, Schuberttől, Lisztől, kiknek elsőrangú interpreta-lója. Művészi készségei minden vonalon nagy sikert arattak, de talán a legnagyobb hatást Scarlatti Scherzójával érte el, melyet a szopora tapsokra ráadásul adott s Chopin G-moll balladájával.

A másik szereplő a nagyon kedves hangú, művészi énekelőadásu Halász Adél volt, aki különösen Schubert és Brahms egyébként is nagyon népszerű dalaival tűnt ki. A pompás kíséretet Grósz Ernő látta el.

(Spectator.)

Bosetti—Tarnay dalestély.

Az öreg, rigolyás tél apónak dermesztő, elkedvetlenítő szeszélyeit félbeszakította egy virágfakasztó májusi est, igaz, hogy csak pár órára és geográfiailag is nagyon szűken határolt területen, a Bika hangverseny termében.

Bosetti Hermina asszony, a müncheni udvari opera bájos művésznője varázsolta elének a derűs tavasz életvidám hangulatát, az ő bensőségteljes művészetének ragyogtatásával.

Az a szerencsés összhang, mely az ő egyéniségét

és művészetét egyesíti, őt a világ leghírnevesebb ének-művészei közé emeli. Hangjának természetes szépsége, terjedelme, rokonszenves csengése, szabatos hangvétele, intonációjának tisztasága, helyesen beosztott lélegzetvétele, regisztereinek egyenletessége, mezza voce éneklésének könnyedsége tették őt Németország első Mozart-énekesnőjévé. Ha ehhez hozzávesszük dologbeli képzettségét, esztetikai és rythmikai érzését, közvetlen előadását, akkor megértjük azt a varázst, melyet a hallgatóságra gyakorol. Megjelenése, hangjának színezele és terjedelme (a háromszor jelzett g-ig terjed) feltűnően *Patti Adelínát* juttatja eszünkbe.

Műsora kaleidoskop szerűen mutatta sokoldalú képességeit. A sevillai borbély és Rigoletto bravúrái káprázatos technikai készséget, a *Pergolese*, *Handel Giorgiani* mélyérzésű, klasszikus dalai izlésének finomságát, *Schubert* három dala átértett bensőségteljes előadását domborították ki.

A közönségnek finomult zenei érzéssel megáldott része természetesen értékelni tudta a neki nyújtott kiváló élvezet fokozatait is. De a hatás általános is volt. Áhitatszerű csend és viharos tetszésnyilvánítás váltotta fel egymást a meleg hangulatu teremben. *Giorgiani* áhitatteljes dalát meg kellett ismételnie és két modern dallal kellett megtoldani a gazdag műsort. *Wolf* „Elfenlied“-je és *Strauss* Richard „Heimliche Aufforderung“-ja csak újabb lelkesedéssel szította az ovációk melegét.

Méltó társa volt *Boselli* asszony sikerének a mi régi kedvencünk, *Tarnay* Alajos zeneakadémiai tanár. Az ő subtilis művészetét mindenki ismeri. Az ő kísérete mindig művészi, poetikus és kifejező. Ez alkalommal mint szerző (Nocturno) és mint előadó is zajos tapsokat aratott.

A zenei eseményekben gazdag idénynek egyik legélvezetesebb estjét nyújtotta ezzel a hangversenyével a Zenekedvelők Köre.

Moll.

A debreczeni zenekonzervatóriumban a 2-ik félévre jelentkező új tanítványok beiratása február hó 1-től 3-ig tart. Tanszakok: zongora, hegedű, ének, gordonka, cimbalom, szavalat. Tanárok: államilag képesített okleveles zenetanárok, kiváló pedagógusok, elismert művészek. Tandíj: kezdőknek 8 kor., haladóknak 10 korona havonként. (A szavalat tandíja 4 korona.) A tandíjfizetési kötelezettség februártól kezdődik. Beiratási díj félévre 5 korona. Elmélet, összhangzattan, karének, zenekar, kamarazene tanításáért külön díj nem fizetendő. Bővebb értesítéssel P. Nagy Zoltán főiskolai tanár, zenekonzervatórium igazgató a hivatalos órák alatt, d. e. 11—1-ig, d. u. 3—6-ig szolgál (Kossuth-u. 20. sz., a Dóczy-intézettel szemben. Telefon 879.).

Az ezen rovatban felsorolt zeneművek és szakönyvek kaphatók *Csáthy Ferencz*nél, Debreczen legrégebbi és legnagyobb zenemű kereskedésében (Piac-u. 7.).

KÉPZŐMŰVÉSZET.

Tibor Ernő kiállítása. A fiatal festőgeneráció egyik legtehetségesebb művésztárgya: *Tibor Ernő* rendez legközelebb kiállítást Debreczenben. Nem ultramodern áramlatok új Messiása kíván itt várni venni ennek a kollekciónak keretében, de a hivatottság hozza teremfőzsenijének jórészt azokat az alko-

tásokat, amelyek úgy a Műcsarnokban, mint a Nemzeti Szalonban és Művészházban már megkapták az elismerő kritika zománcát. Egyszerű, keresetlen és melyeg vonásokkal igaz érzéseket, őszinte képeket ad. Azt hisszük, kiállítása nyomán a tehetségeket illető siker fakad.

TUDOMÁNY.

Degeneráció.

Tekintsünk hálasan erre a szóra, mert a tudományt egyszer igazán kinos és fölöttébb hosszantartó pillanatnyi fogalomzavarból segítette ki. A szavak, tudjuk, mindig előzékenyen sietnek segítségül oda, ahol a fogalmakban hiányosság van, de ez a segítség ritkán sikerül olyan alaposan, mint amikor egyszerre száz homályos gondolat és száz kinos kérdés kapott találó kifejezést és megnyugtató feleletet abban az egy szóban, hogy *degeneráció*. Egy pár évtizedig meg is maradt szépen hangzó, széllel bélelt, mindent kifejező, semmit meg nem magyarázó szónak: a legutóbbi néhány esztendőben már kezdett egy kis tartalomra is szert tenni, de exakt tudományos fogalommal minden szükséges és népszerű volta mellett sem tudott még máig sem kinőni. Lesz belőle az is, annyit már látni: de az is valószínű, hogy mire a *degeneráció* nevével egybefoglalt számtalan jelenség meg fogja találni a maga tudományos skatulyáját, addigra ez a szó teljesen fölösleges lesz és mehet, mint a mór, aki megtette kötelességét.

Ma körülbelül ezt jelenti:

Vannak állapotok, amelyeket nem lehet betegség-számba venni, de amelyek az egészségestől, főképpen pedig az átlagostól (ami *nem mindig* mindegy) észrevehetően különböznek és kétségtelenül van valami összefüggésük a *faj életével* is. Ezek a degenerációs állapotok. A degeneráció tehát a *faj betegsége*, s akin valami elárulja, hogy ilyen beteg fajból származik, az degenerált ember.

A degeneráltság, mondom, nem betegség, de valami ahhoz hasonló. Ugy lehetne kifejezni, hogy a degenerált ember egy kicsiség híján egészséges. Viszont ez a kicsiség gyakran éppen elég arra, hogy az embert különben való egészséges, olykor pedig kiváló volta mellett alaposan tönkretegye. Tudniillik ez a hiányosság rendszeren olyan természetű, hogy az egészséges képességeknek is az útjában áll, s az egész komplikált gépezetből csak egyetlenegy kis srófocska hiányzik, — de alaposan és pótolhatatlanul, azonfölül pedig néha igen fontos helyről. Szóval a degenerált embernek rendszeren nem fontos képességei hiányoznak, hanem van valami magában elég csekély hibája, aminélfogva nem tud vagy nem kellőképpen tud a képességeivel élni. Néha ez az *elégtelenség* alig észrevehető foku, néha azonban a normálistól való igen csekély eltérés mellett is olyan, hogy az embert teljesen élet- vagy társasélet-képtelenné teszi.

A degeneráltság enyhe formáinak nem lehet megvonni azt a határát, amely az egészséges típustól elválasztja. Vannak testi-lelki jelek, amelyek teljes joggal mennek degenerációs stigma számba, csakhogy sokszor olyan csekélységek és egyenkint olyan gyakoriak, hogy nevetséges volna valakire azt mondani, hogy *degenerált*, ha egy-egy megvan rajta.

(Folyt. köv.)

Hajnal Mulató

Debreczen, Petőfi-tér 7. szám.

Igazgató-tulajdonos

HAJNAL GYULA.

Fellépnek: Visontai Irén, Hansi Moreli, Vég Zsuzsa, Vass Feri, Garai Maca Zobel Elza, Szép Rózi, Varadi Feri, Reoy and Roberto, Sipos Jolán, Lévy Farkas Pál, Margitai Margit, Röder Mici, Sziklay Benő.

Bonboniere paródiák!

VÁROSI SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR:

Vasárnap, január 28-án

d. u. **Ártatlan Zsuzsi**, Operett. Mérsékelt helyárrakkal. este **Drótostót**. Operette. Új betanulással. Kis bérlet.

Hétfőn, 1912 január 29-én

Falu. Falusi életkép. A) bérlet.

Kedd, január 30-án

Drótostót. Operett. B) bérlet.

Szerda, január 31-én

d. u. **Biedelbergi diáklelet**. Színmű. Ifjúsági előadás.

este **Rosz pénz nem vész el**. Népies vígjáték. C) bérlet.

Csütörtök, február 1-én

Lackffy, Opera. Ujdonság. Bérletszünet.

Péntek, február 2-án

Lackffy, Opera. A) bérlet.

Szombat, február 4-én

Lackffy, Opera. B) bérlet.

Vasárnap, 1912 február 4-én

d. u. **Lengyel menyecske**. Operett. Mérsékelt helyárrakkal. este **Csütri**. Vígjáték. Új betanulással. Kiskérlet.

Előkészületek kitűzettek: **Király szöktetés**. Operett. **Éjszaka**. Életkép. **Leányvásár**. Operett. **Nők kedvenozse**. Bohózat. **Új szobalány**. Operett.

URANUS

SAS-UTCZA 2. SZ.

TELEFON 3-28.

Január hó
29., 30., 31-én

SZÍNHÁZ

Igazg. tulajd.
SUCHAN REZSŐ.

hétfőn, kedden,
szerdán.

MŰSOR:

AZ ASTA NIELSEN SOROZAT

legutolsó ujdonsága. A főszerepben ASTA NIELSEN, o Debreczen közönségének kedvence felléptével o

AZ ARANY HATALMA.

Népdrama 3 felvonásban. 17 jelenetben. Irta: Gad Urban.

Azokivül: Pompás „PATHE” ujdonságok!

Előadások: Hétköznap este pont 6-tól. Utolsó előadás mindig pont 10-től. Rendes helyárrak. Vasár- és ünnepnapokon d. u. 3-4-ig és 4-5-ig mérsékeltlen leszállított helyárrak. Este 6-tól rendes helyárrak. Bérletjegyek mindig érvényesek. Tisztviselő-jegyek hétköznap minden előadáshoz érvényesek. Kedvezményesárú trafikjegyek hétköznap a 6 óras előadáshoz érvényesek. Minden szombaton délután 3-1/2-ig és 1/2-5-6-ig félhelyárú gyermekelőadás.

ABÁLI IDÉNYRE

legelegánsabb szalon, smoking és frakk öltönyök, valamint átmeneti és téli kabátok, szép színes öltönykülönlegességek készülnek

PRELOVSZKY ANDRÁS

polgári, katonai és vasuti egyenruha szabó özégénel

DEBRECZEN, KOSSUTH-UTCZA 4. SZÁM.

TRUCADERO MULAŐ

Hunyadi-utca 14. (volt Budapest kávéház.)

Teljesen ujonnan átalakítva, hogy a legkényesebb igényeknek is megfelel. Esténként nagy díszelőadás! Bergmann komikus saját műsorával. Vécsei és Halton hasbeszélő versenyt rendeznek. The Diefnews apache és angol tánc ketős. Azonkívül a többi 14 új szám fellépte. Kezdeté fél 9 órakot. A műpártoló közönség b. partfogását kéri kiváló tisztelettel

AUGURT A.

igazgató tulajdonos.

ALFÖLDI TAKARÉKPÉNZTÁR DEBRECZENBEN.

Piac-utca 16. szám, saját palota.

Alaptőke 2.400.000 K. Tartalékok: 1.400.000 K. Betét-állomány nyolcmillió korona.

Érdekközösségben a Pesti magyar kereskedelmi bankkal.

Üzletágai: Takarékbetétek, csekszámlák. Váltóleszámitolás, törlesztés és jelzálogkölcsönök. Értékpapírok vétele és eladása, tőzsdei megbízások, hitel-levélek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árukra. Saját áruktár, Safe-deposit (magánletét pénztár).

Affiliált intézetei: Kabai takarékpénztár r.-t., Nádudvari takarékpénztár r.-t., Hajdunáási gazdasági bank r.-t., Fióktelep Vámspércs.

Gyógyárúk, vegyszerek, gummiárúk, kötszerek, gazdasági és állatgyógyászati cikkek nagy raktára a

Központi Drogeria

DEBRECZEN,

Piac-utca, Városház-épület.

Angol és francia illatszer
» különlegességek. «

MIHALOVITS JENŐ

GYÓGYSZERTÁRA ÉS GYÓGYSZERÉSZETI MŰ-
LABORATORIUMA A „KIGYÓHOZ”.

DEBRECZEN, PIAC-UTCA 31. SZ.

VÁROSHÁZZAL SZEMBEN.

A bel- és külföldi gyógyszer-különlegességek, hasonlított gyógyszerek, kötszerek, szélítőszerek — legnagyobb raktára Debreczen és vidékére.

HENGYE ÉS BRADL MÁTYÁS KIRÁLY ÉTTERME

AZ ELSŐ TAKARÉK PALOTA SZÜTERENJÉBEN. FŐBEJÁRAT:

KOSSUTH-UTCA FELŐL. — LEJÁRAT A PIAC-UTCAI HOMLOKZATNÁL IS.

Elsőrendű konyha. Kifünő italok. Esténként zene.

A DEBRECZENI BUTORKÉSZÍTŐ ASZTALOSOK ÁRÚCSARNOK SZÖVETKEZET

mint az országos központi hitelszövetkezet tagja.

Hunyadi-utca 17-19. (Demetrovics-palota)

Ajálalja dusan felszerelt árúcsarnokát a leggyyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig. HALÓ SZOBÁK, EBEDLŐK, URISZOBÁK, SZALONOK, valamint egyes butordarabok raktáron, avagy adandó terv szerinti előállítását elvállalja. Szigoruan szabott árak!

Butorokért jótállás, kedvező fizetési feltételek!

DEBRECZENI HITELBANK RÉSZV.-TÁRS.

DEBRECZEN, PIAC-UTCA és SZÉCHENYI-UTCA SAROK.

RÉSZVÉNYTŐKE 3 MILLIÓ.

Kölcsönöket adunk váltókra, kötelezvényekre és folyószámlára a legelőnyösebb kamat-mellett.
Elfogadunk takarékbetéteket betétkönyvecskére és çek-számlára.
Jelzálog-kölcsönöket adunk földbirtokokra és házakra.
Óvadékkölcsönöket adunk vállalkozóknak és bérlőknek.

Felvilágosítással készséggel szolgál

Elfogadunk tőzsdei megbízásokat értékpapírok vételére és eladására.

Kölcsönöket nyújtunk tőzsdén jegyzett értékpapírokra, valamint vidéki pénzüzetek részvényeire.

Leszámítolunk tárca-váltókat az intézet kebelében alakult hitelrészes csoportban.

Ércpénzek és külföldi bankjegyeket beváltunk.

az igazgatóság.

MEGHIVÁS

az alapítandó „Szabadalmazott biztonsági nyomógombgyár r.-t.”-nak 1912. évi január hó 28-án délelőtt 10 órakor Debreczenben, dr. Fehér Mór ügyvédi irodájában (Piac-utca 71. sz. alatt) tartandó

Alakuló Közgyűlésére

melyre a t. részvényesek tisztelettel meghívattak.

Tárgysorozat.

1. Az alaptőke kellő aláírás és befizetés által történt biztosításáról meggyőződést szerezni. 2. Az alapszabályok megállapítása. 3. Határozat a tövisi és füzesséri Füzesséry Barna tulajdonát képező „Biztonsági nyomógomb” elnevezés alatt szabadalmazott találmányának átvétele és azért a tervezetben meghatározott ellenérték megállapítása felett. 4. Határozni a társaság meg vagy meg nem alakulásáról. 5. Az igazgatóságnak az alapítók által leendő kinevezése. 6. A felügyelő-bizottság tagjainak egy évre leendő megválasztása. 7. Az alapítók részére a felmentvény megadása.

Kelt Debreczen, 1912. évi január. 23-án.

Az alapítók.

Gebauer Károly és Társa

Első Debreczeni Temetkezési Intézete
Kossuth-u. 2. (Városház-épület.)

ALAPÍT.: 1868. — SÜRGŐNY-CIM: Gebauer Debreczen.
TELEFON: nappal 103. szám, — éjjeli (lakás) 60 szám.

Temetés-rendezések úgy Debreczenben, mint az ország bármely részében a leggyorsabbtól a legmagasabb követelményeknek megfelelő kivitelben, mérsékelt árak, gyors és pontos kiszolgálás mellett. Exhumálás bárhol és bárhová mérsékelt árakon.

Saját töltésű

valódi 30 éves tokaji bor kapható
félliteres üvegenként 3 korona 60 fillérért!!

ifj. Weichinger Károly
a „HUNGÁRIA” kávéház tulajdonosa.

KORONA TAKARÉK ÉS HITELSZÖVEKEZET

Debreczen, Piac-u. 9. Csanak-ház I. em.

Vagyonunk kölcsönökben elhelyezve 3 millió K.

Szövetkezetünknek 4000 tagja van, akik hetenként 18,000 koronát fizetnek be. Szövetkezetünk célja:

a) Kötelező heti befizetés által lehetővé tenni a kis tőke gyarapodását és annak nagyobb kamatoztatását;

b) Olcsó kölcsönök folyósítása által a tagoknak 5 év alatt hetenként könnyen visszafizethető, kereskedelmi, ipari és gazdasági tevékenységet elősegíteni.

Minden év január hó 1-én 5 évre terjedő társulat nyílik, mely 5 év elteltével felszámol s a tagoknak a befizetett tőkéjük után 6%-nak megfelelő haszoneredményt juttat, 1 törzsbetét 1 korona, mely hetenként fizetendő. Vidéki tagok befizetéseiket a szövetkezet postatakarék-pénztár csekkszámláján teljesíthetik.

Új tagok hivatalos helyiségünkben (Piac-u. 9.) bármikor felvétetnek és mindennemű felvilágosítást készséggel adunk.

Értesitem a nagyközönséget, hogy a
Royal nagyszállóda, kávéház és étterem
összes helyiségeit e hó 11-én átvettem.

Teljes igyekezettel azon leszek, hogy pontos és előzékeny kiszolgálással a legkényesebb igényeket is kielégítsem.

Tisztelettel kérem a közönség szíves bizalmának előlegezését

BORGIDA FARKAS.

HALÁSZ NÁNDOR

órás és ékszerésznél DEBRECZEN, PIAC-U. 24. SZ.
(Debreczeni Első Takarékpénztár palotájában.)

Divatos Ékszereket, Órákat
jutányos árban kaphatunk !!

MATTONI-FÉLE

GISSHÜBLERTERMÉSZETES ÉGVÉNYES
SAVANYUVIZ.**A „Debreceni Takarékszövetkezet”
I-ső évi Rendes Közgyűlését**

1912. évi február hó 1-én délután 4 órakor saját helyiségében (Csapó-utca) tartja meg a következő tárgysorozattal:

1. Igazgatóság jelentés a múlt üzleti év eredményéről. 2. Az 1911. évi mérleg- és zárószámadás előterjesztése. 3. A felügyelő-bizottság jelentése s ennek kapcsán a felmentvény megadása az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére. 4. Igazgatósági javaslat a nyereség hovaforvitása iránt. 5. Az alapszabályok 34. §-a értelmében kilépő 3 igazgatósági tag helyének betöltése 5 évre. 6. A felügyelő-bizottság díjazásának megállapítása az 1912. évre. 7. Az alapszabályok 39. §-a értelmében 4 felügyelő-bizottsági tag helyének betöltése 3 évre. 8. 1912. évi II. évtársulat megalakulása. 9. Igazgatósági javaslat az alapszabályok 7., 20., 29., 43., 47. §§-ainak módosítása iránt. — Debrecen, 1912. évi január hó 20-án.

Márk Endre, elnök.

Kivonat az alapszabályokból: 32. §. A közgyűlésen csak a Szövetkezet férfi tagjai gyakorolhatják szavazati jogukat. Minden szavazatra jogosult tagnak minden heti vagy havi törzsbetete vagy részjegye után egy szavazata van, de saját törzsbetetei után 10 szavazatnál többje sem lehet. A távollevő tagok más meghatalmazott tagok útján, nők férjök vagy más meghatalmazott tagok, kiskorúak csakis bejelentett képviselőjük, erkölcsi testületek pedig az ezen célból kijelölt személyek után gyakorolhatják szavazati jogukat. Minden tag csak egy ily meghatalmazást vállalhat és ezen meghatalmazás legfeljebb még 10 szavazat gyakorlására adhat jogot. 33. §. Minden tag a törzsbetét könyvecskéi vagy részjegyek bemutatása alapján szavazati jogosultságáról, szavazatainak számáról az igazgatóságtól igazolványt kap, melyet legalább 3 nappal a közgyűlés előtt a szövetkezet heliségében a törzskönyvecske vagy részjegy felmutatása mellett kiváltani tartozik. Ugyanekkor a meghatalmazások is leteendőek. A közgyűlésen csak a már kiváltott igazolványok alapján adatnak ki szavazó-lapok. A közgyűlésen a személyazonosság igazolása követelhető. Aki befizetéseivel 12 hétnél nagyobb hátralékban van, vagy kötelezettségeinek elmulasztása miatt per alatt áll, ha azokat a közgyűlésig nem rendezte, szavazati jogát nem gyakorolhatja. 41. §. A zárószámadások és jelentések a közgyűlés előtt 8 nappal a Szövetkezet helyiségében a tagok rendelkezésére állanak.

Nem fáj a feje másnap ha

Littke pezsgőt iszik**Hirdetmény.**

Alulírott Közgazdasági Bank r.-t. és Debreceni Első Takarékpénztár a múlt év december 29-én tartott rendkívüli közgyűléseink határozata folytán egyesülvén, a Közgazdasági Bank r.-t. 200 koronáértéktű részvényeit a forgalomból bevonjuk, illetve azokat Debreceni Első Takarékpénztár 500 koronaértéktű részvényekkel cseréljük ki.

A kicserélés módozatait közgyűléseink következőleg állapította meg:

Minden hét darab, 1912. évi szelvénnel ellátott Közgazdasági Bank részvényért, három darab, szintén 1912. évi szelvénnel ellátott Debreceni Első Takarékpénztár részvény fog teljesen díj és költségmentesen kiszolgáltatni. Részvényhányadok kiadatni nem fognak, hanem a hétnél kevesebb részvénnel bírónak, minden egyes Közgazdasági Bank részvényért három darab részigazolvány adatik ki, mely részigazolványokból minden hét darab után egy darab 1912. évi szelvénnel ellátott, Debreceni Első Takarékpénztár részvény fog a jogosultaknak kiadatni.

A Közgazdasági Bank r.-t. részvényei, 1912. évtől kezdődő szelvénnel együtt, kicserélés dégett 1912. évi február 1-től, bezárólag 1912. évi március 31-ig, a Debreceni Első Takarékpénztárnak átadandók s ugyanakkor bejelentendő, hogy a Debreceni Első Takarékpénztár részvények milyen névre állítandók ki.

A részigazolványok legkésőbbben 1912. évi szeptember 30-ig csoportosítandók és Debreceni Első Takarékpénztár részvénnel kicserélendőek, mivel 1912. évi október 1-ével a részigazolványok többé be nem cserélhetők, hanem azoknak darabonként 120 koronában megállapított értékük takarékpénztári betétként gyümölcsözőleg kezeltetik, a betéti könyvecske pedig bírói letétbe helyeztetik.

A Közgazdasági Bank r.-t. azon részvényesei, kik a fentebbiekben felajánlott cserét elfogadni nem hajlandók, 1912. évi szelvénnel ellátott részvényeiket, darabonként 360 korona megállapított árban, a Debreceni Első Takarékpénztárnál 1912. évi február 1-től 1912. évi március 31-ig készpénz ellenében beválthatják.

A folyó év március 31-én tul a Közgazdasági Bank részvények Debreceni Első Takarékpénztár részvényekkel már többé kicserélhetők nem lesznek s a fentebbi pontban megszabott 360 korona értékük takarékpénztári betétként gyümölcsözőleg kezeltetik s a betéti könyvecske bírói letétbe helyeztetik.

A Közgazdasági Bank részvények 1911. évi osztaléka darabonként 20 koronában állapítottat meg, mely osztalék a 20-ik számú részvény-szelvények beszolgáltatása ellenében, 1912. évi február 1-től kezdve a Debreceni Első Takarékpénztárnál, vagy annak a Közgazdasági Bank jelenlegi helyiségében levő pénztáránál fog kifizettetni.

Debrecen, 1912. évi január hó 12-én.

Debreceni
Első Takarékpénztár.Közgazdasági Bank
Részvénytársaság.

Meghívás.

A DEBRECZENI IPAR- és KERESKEDELMI BANK

XLV-ik Rendes Közgyűlését

1912 február 11-én d. e. 11 órakor

saját helyiségében (Iparbank udvar) tartja meg, melyre a részvényesek tisztelettel meghívattak, azon figyelmeztetéssel, hogy az alapszabályok 22. §-a szerint részvényeiket vagy intézetünk pénztáránál, vagy:

Debreczenben: valamelyik részvénytársulati pénzügyintézetnél;

Budapesten: az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztárnál;

Wienben: az Anglo-Österreichische Banknál

5 nappal a közgyűlés előtt le kell tenniök.

TÁRGYSOROZAT:

1. Az igazgatóság jelentése és számadása az 1911. üzletéről és indítványa az évi nyereség felosztása iránt.
2. A felügyelő-bizottság jelentése.
3. A mérleg megállapítása és a nyereség iránti határozathozatal.
4. A felmentés iránti intézkedés.
5. Az igazgatóság javaslata az alapszabályok módosítása iránt.
6. Sorrend szerint kilépő három igazgatósági tag helyének választás útján való betöltése.

AZ IGAZGATÓSÁG.

Az évi jelentés, mérleg és az ezekre vonatkozó adatok folyó évi február hó 2-ik napjától kezdve az intézet helyiségében az üzleti órák alatt megtekinthetők.